

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ

Кафедра аграрного, земельного та екологічного права імені
академіка В.З. Янчука

НА СТОРОЖІ ЗЕМЕЛЬНОГО ЛАДУ:
ДО 20-РІЧЧЯ ЗЕМЕЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Тези доповідей учасників
Міжнародної науково-практичної конференції
(онлайн/офлайн формат)
(м. Київ, 26 листопада 2021 р.)

Київ – 2021

УДК 349.4 (477)

Н 31

За зміст та якість матеріалів відповідальними є автори публікацій

Н 31 На сторожі земельного ладу: до 20-річчя Земельного кодексу України: тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції (онлайн/офлайн формат) (м. Київ, 26 листопада 2021 р.). За заг. ред. проф. В.М. Єрмоленка. Київ : ФОП Гуляєва В.М., 2021. – 344 с

ISBN 978-617-7901-53-1

Укладачі: Ю.А. Краснова, М.П. Ліхтер, І.В. Лучко

У збірнику розміщено тексти наукових доповідей, присвячених дослідженню теоретико-правових засад права власності, використання, охорони та відновлення земель і пов'язаних з ними природних ресурсів.

Розраховано на науковців, фахівців у галузі права, аспірантів, студентів та всіх, хто цікавиться питаннями земельного, природоресурсного, екологічного та аграрного права.

ISBN 978-617-7901-53-1

© Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО УЧАСНИКАМ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Ніколаско С.М.</i>	11
<i>Яра О.С.</i>	12
<i>Robert L. Walker</i>	13
<i>Теодор Савов</i>	15

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

<i>Андрейцев В.І.</i> МОДЕРНІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗЕМЛІ, ЯК ОСНОВНОГО НАЦІОНАЛЬНОГО БАГАТСТВА – ПРІОРІТЕТНИЙ НАПРЯМ СУЧАСНОЇ ЗЕМЕЛЬНОЇ РЕФОРМИ.....	17
<i>Ващишин М. Я.</i> ПРАВОВА ОХОРОНА ТЕРИТОРІЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ: ЗЕМЕЛЬНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	22
<i>Духневич А. В.</i> УГОДА ПРО СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО СОТ: ПРАВОВІ ПИТАННЯ ЕКСПОРТУ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ.....	25
<i>Євстігнєв А.С.</i> ОКРЕМІ ЗАКОНОДАВЧІ ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПЕРЕОФОРМЛЕННЯ ПРАВА ПОСТІЙНОГО КОРИСТУВАННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ ДІЛЯНКАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ.....	28
<i>Єрмоленко В.М.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У КОНТЕКСТІ РЕКОДИФІКАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.....	31
<i>Кобецька Н.Р.</i> ВІДОБРАЖЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ В ЗАКОНОДАВЧОМУ РЕГУЛЮВАННІ ВІДНОСИН ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ТА ІНШИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ	34
<i>Ковтун О.М.</i> ОХОРОНА ТА РАЦІОНАЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЗБЕРЕЖЕННЯ БІОРІЗНОМАНІТТЯ.....	37
<i>Костицький В.В.</i> ПРО ДОЦІЛЬНІСТЬ У РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ЗАСОБУ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ.....	39
<i>Костяшкін І.О.</i> ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗМЕЖУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ КОМУНАЛЬНОЇ ТА ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ	42
<i>Кулинич П.Ф.</i> ЗЕМЕЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ 2001 РОКУ: ІСТОРІЯ ПРИЙНЯТТЯ ТА СТАН РЕАЛІЗАЦІЇ	46
<i>Курман Т.В.</i> ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ У СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ВИРОБНИЦТВІ: СУЧАСНІ ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ І ЗАГРОЗИ.....	50

*Кобецька Н. Р.
д.ю.н., професор, професор кафедри
трудового, екологічного та аграрного права,
Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника*

ВДОБРАЖЕННЯ КОМПЛЕКСНОГО ПІДХОДУ В ЗАКОНОДАВЧОМУ РЕГУЛЮВАННІ ВІДНОСИН ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ТА ІНШИХ ПРИРОДНИХ РЕСУРСІВ

Комплексний підхід до правового регулювання природоресурсних відносин може розглядатися з різних сторін, бути представлений як на найбільш загальному рівні, так і на рівні конкретних законодавчих приписів [1]. У першому розумінні комплексне використання природних ресурсів відіграє регулюючу роль у функціонуванні соціо-еколого-економічної системи та виступає одним з елементів досягнення сталого розвитку. В другому – може бути предметом аналізу на рівні закріплення правових форм приналежності та титулів законного володіння природними ресурсами, системи юридичних фактів, які є підставами виникнення відносин використання природних ресурсів, прав та обов'язків природокористувачів, що складають зміст відповідних відносин.

Основною підставою необхідності комплексного підходу до регулювання відносин використання та охорони природних ресурсів є об'єктивно існуючий нерозривний зв'язок між природними об'єктами. На нерозривний фізичний і екологічний зв'язок природних об'єктів, який зумовлює взаємозв'язок і комплексність нормативних приписів, що визначають правовий режим використання природних ресурсів, наголошували відомі представники правової науки ще «на зорі» формування системи природоресурсових (природоохоронних, екологічних) норм [2, 3]. При цьому, абсолютно слушним є твердження сучасної науковиці С. В. Шарапової, що «незважаючи на те, що на правовий режим земель впливає той об'єкт, який із нею пов'язаний і на ній знаходиться, необхідно зауважити, що, розглядаючи всі ці об'єкти, безумовно загальним між ними варто вважати саме землю, яка виступає природним фундаментом для розміщення лісів, вод, надр і інших природних ресурсів» [4, с. 127].

Далі хотілося б представити ряд конкретних законодавчих приписів природоресурсного змісту, в яких знайшов відображення саме

комплексний підхід з визнанням первинності відносин земельно-правового характеру.

Чи не найбільш проблемними і спірними впродовж тривалого часу були питання оренди водних об'єктів та юридичного оформлення права оренди водного об'єкта та земельної ділянки під ним. Часто водні об'єкти здавалися в оренду як звичайні земельні ділянки, а на практиці через відсутність затвердженої типової форми договору укладались договори «строкового платного користування водних об'єктів», «оренди земельної ділянки з розташованим на ній водним об'єктом», «оренди земельної ділянки водного об'єкта» тощо. Нова редакція ст. 51 Водного кодексу України від 18.09.2012 р. суттєво змінила порядок і умови надання водних об'єктів в оренду, врахувавши саме нерозривний зв'язок водного об'єкта та земельної ділянки під ним та навколо нього. Основною новацією ст. 51 стало положення про те, що водні об'єкти надаються в оренду в комплексі із земельною ділянкою. Це знайшло відображення у формулюванні об'єкту договору в Типовому договорі оренди водного об'єкта. В подальшому це положення було ще більш модифіковане в сторону визнання пріоритетності (і первинності) користування земельною ділянкою. Так, Законом України від 4.11.2020 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення порядку передачі в оренду водних об'єктів у комплексі з земельними ділянками» прямо вказано на пріоритет земельно-правової природи об'єкту відповідних відносин. В оновленій редакції ч. 3 ст. 51 Водного кодексу України закріплюється: «Водні об'єкти надаються у користування за договором оренди землі в комплексі з розташованим на ній водним об'єктом у порядку, визначеному земельним законодавством України. Право оренди земельної ділянки під водним об'єктом поширюється на такий водний об'єкт».

Суттєві зміни, пов'язані із закріпленням комплексного характеру земельно-лісових відносин, знайшли місце в новій редакції Лісового кодексу України від 8.02.2006 р. Було введено поняття «земельної лісової ділянки» як земельної ділянки лісового фонду України з визначеними межами, яка надається або вилучається у землекористувача чи власника земельної ділянки для ведення лісового господарства або інших суспільних потреб відповідно до земельного законодавства (ст. 1). Вона стала об'єктом таких прав на ліси як право приватної власності та право постійного користування лісами. З урахуванням останніх змін до Лісового кодексу України ч. 1 ст. 13 встановлює: «Право приватної власності на ліси громадян та юридичних осіб України виникає з дня державної реєстрації права власності на земельну ділянку».

Не менш значущі зміни, покликані врегулювати проблеми набуття в користування земельних ділянок для потреб надрокористувачів, були внесені в Кодекс України про надра Законом від 19.12.2019 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства про видобуток бурштину та інших корисних копалин». Найбільш проблемним в питаннях набуття права користування надрами був етап отримання в користування земельної ділянки, яка часто, на той момент, була об'єктом права приватної власності чи оренди. Отримавши спеціальний дозвіл на користування надрами та акт про надання гірничого відводу суб'єкт входив у тривалий та витратний процес вилучення (викупу) та переоформлення права на земельну ділянку. Названим Законом Кодекс України про надра доповнений ст. 18-1, яка передбачає механізм резервування земельних ділянок для потреб надрокористування до початку проведення аукціону чи конкурсу. Фактично, вказаний механізм має на меті забезпечити єдність та узгодження надрового та земельного регулювання права надрокористування.

Наведені законодавчі новації свідчать про стійку тенденцію вдосконалення комплексного регулювання земельно-водних, земельно-надрових, земельно-лісових відносин.

Список використаних джерел:

1. Кобецька Н.Р. Комплексний характер правового регулювання використання природних ресурсів. *Evropský politický a právní diskurz*. 2014. Svazek 1. Vydání 6. S. 629–636.
2. Аксененок Г.А. Правовое обеспечение комплексного и наиболее эффективного использования природных богатств и их охрана. *XI съезд КПСС и проблемы колхозного и земельного права*: сб. материалов. Москва, 1962. С. 235–273.
3. Право природопользования в СССР: монография / отв. ред. И.А. Иконницкая. Москва: Наука, 1990. 198 с.
4. Шарапова С.В. Особливості правового режиму земель за умови комплексного їх використання. *Право і суспільство*. 2021. № 1. С. 126–131.